

קורס 290.2101: מיומנויות בינאישיות: הקשר במפגש הטיפולי
שנה ב' סמסטר ב' תשע"ו

מרכזת הקורס: גב' קרול רביד

מרצים: גב' יעל אונגר-ארנוב, ד"ר הדס גולדבלט, פרופ' מיכל גרנות, פרופ' אפרת דגן, גב' מירי פלג, גב' קרול רביד, גב' מיכל שפירא

מטרת הקורס

פיתוח מיומנויות קשר ותקשורת אפקטיביים עם מטופלים, בני משפחה וצוות רב-מקצועי במסגרת אשפוז.

מטרות הלמידה בסמסטר ב'

הערה: הכתוב מנוסח בלשון זכר, אולם הפנייה היא לנשים ולגברים כאחד.

בסוף סמסטר ב' הסטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לנהל ראיון שיבהיר את הסיפור האישי והרפואי, ולהמשיג את התמה המרכזית העולה מתוכו.
2. לתאר את יחסי הגומלין שבין הסיפור האישי של המטופל/המרואיין וסיפור המחלה שלו.
3. לזהות תהליכים פנימיים שמשפיעים על הקשר בינם לבין המטופל/המרואיין.
4. לנהל מפגש סיעודי יעיל סביב מטלות שגרתיות במחלקה.
5. להתמודד באופן יעיל עם רגשות (של המטופל ושלם עצמם) העולים במפגש טיפולי.
6. לבסס קשר מקצועי/טיפולי לאורך מהלך הטיפול עם מטופל.

מבנה

הקורס יתנהל בימי א' באוניברסיטה. הקורס מלווה את ההתנסות הקלינית שתתחיל ב- 2.5.16 ותסתיים בסוף הסמסטר. שמונה שיעורים יתקיימו לפני הכניסה לקליניקה וחמישה שיעורים - אחריה.

תכנים

הקורס יעסוק במאפיינים הרגשיים, הקוגניטיביים וההתנהגותיים של המטפל, המטופל ובני משפחתו, והצוות הרב-מקצועי:

1. זיהוי והתמודדות במצבים רגשיים, קוגניטיביים והתנהגותיים העולים באשפוז ובחולי: מצבים רגשיים כמו כעס, בושה, חרדה, והכחשה; מצבים התנהגותיים כמו התנגדות, תוקפנות, והסתגרות; מצבים של אינטימיות, קירבה וריחוק, חודרנות.
2. עריכת רפלקציה: על תהליכים בין ותוך-אישיים של הסטודנט העולים במפגשים עם מטופלים ועם אנשי צוות.
3. זיהוי יחסי הגומלין בין הסיפור האישי, סיפור המחלה ותגובות הסטודנט כמטפל.
4. הבנת השפעתם של מצבים רגשיים שונים של מטופלים על קשר ותקשורת אפקטיביים.
5. מאפיינים ייחודיים של קשר ותקשורת יעילה עם קשישים.
6. הגדרת מטרות של קשר ותקשורת במפגש בודד ולאורך משמרת.
7. יצירת קשר ותקשורת אפקטיביים בזמן מתן טיפול פיזי.

שיטות הוראה

- תרגול מיומנויות ראיון
- תרגול מיומנויות בין-אישיות באמצעות משחקי תפקידים.
- ניתוח ראיונות, סרטים וסיפורים ודיון בהם.
- ניתוח נושאים העולים ממפגשים עם חולים ודיון בהם באמצעות יומן רפלקטיבי.
- שיתוף בקבוצה על סיטואציות וחוויות מהקליניקה.

שיטות הערכה

1. השתתפות בדיונים ובמשחקי תפקידים.
2. כתיבה רפלקטיבית ורפלקציה קבוצתית בכיתה.
3. תרגיל אמצע ועבודת סיכום – הנחיות יימסרו במהלך הסמסטר.

תנאי מעבר בקורס

- הגשת רפלקציות, השתתפות בתרגולים בכיתה, והגשת תרגיל אמצע ועבודת סיכום.
- על הסטודנטים להשיג ציון "עובר" (שמשמעותו 60% ומעלה) **בכל אחד** ממרכיבי הציון.

נוכחות חובה בכל השיעורים!

הערכה:

- 50% - תרגיל אמצע סמסטר, רפלקציות, השתתפות בכיתה.
- 50% עבודה מסכמת.

מקורות

- גולדשטיין, ע. (2005). רגש, מגע, קשר. תל-אביב: מטר.
- יחזקאל, א. (1999). לארוג את סיפור החיים: רה-ביוגרפיה של ניצולי שואה. לוחמי הגיטאות: בית לוחמי הגיטאות.
- יחזקאל, א. (2005). לי זה קרה: התמודדות עם סרטן השד. תל-אביב: הוצאת הקבוץ המאוחד.
- לזרוס, ר. ולזרוס, ב. (2001). רגש והגיון. חיפה: אוניברסיטת חיפה, זמורה-ביתן.
- ליבליך, ע. זילבר, ת. ותובל-משיח, ר. (1995). מחפשים ומוצאים: הכללה והבחנה בסיפורי-חיים. פסיכולוגיה, ה', 84-95.
- מעוז, ב., רבין, ס., כץ, ח. ומטלון, א. (2004). החולה, הרופא ומה שביניהם: הגישה הבינאישית ברפואה. תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב.
- נבון, ש., פייגין, ר. ודרורי, מ. (2001). סלילת דרך: התמודדות משפחתית עם מחלה ונכות. תל אביב: הוצאת רמות.
- רוזנהיים, א. ויוכטמן, ק. (2005). שיח מטופלים. מושב בן-שמן: מודן.

Manos, P. J., & Braun, J. (2006). *Care of the difficult patient*. London, UK: Routledge.

Peternelj-Taylor, C., & Yonge, O. (2003). Exploring boundaries in the nurse-client relationship: professional roles and responsibilities. *Perspectives in Psychiatric Care*, 39(2), 55-73.

גבולות

Scott Stilles, A. (2004). Personal versus relational boundaries: Concept clarification and therapeutic interventions. *Journal of Theory Construction & Testing*, 8, 72-80.

גבולות

Sakalys, J.A. (2003). Restoring the patient's voice: The therapeutics of illness narratives. *Journal of Holistic Nursing*, 21(3), 228-241.

סיפורי מחלה

Van Servellen, G. (1997). *Communication skills for the health care professional: Concepts and techniques*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers.

Chapter 13: Communication with patients with chronic and/or life-threatening illness (pp. 210-227).

תקשורת עם חולים במחלות כרוניות וסופניות

Van Servellen, G. (1997). *Communication skills for the health care professional: Concepts and techniques*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers.

Chapter 14: Communicating effectively with patients displaying significant negative or resistive coping responses (pp. 229-259).

התמודדות עם התנגדות

Williams, C. L. (2008). *Therapeutic interaction in nursing* (2nd ed.). Sudbury, MA: Jones and Bartlett. **Chapter 8.** Communicating with older adults. (pp. 79-101).

תקשורת עם קשישים

Williams, C. L. (2008). *Therapeutic interaction in nursing* (2nd ed.). Sudbury, MA: Jones and Bartlett. Chapter 3. The process of helping. (pp. 29-37).

הראיון המסייע